

Література

1. Бучко Д. Галицька земля в світлі географічних назв. // Наукові записки. – Тернопіль, 1999, с. 108-117.
2. Купчинський О. Двочленні географічні назви України на -*ь. // Питання історії української мови. – К., 1970, с. 101-129.
3. Мейс А. Общеславянский язык – М., 1951.
4. Перознак В. Названия древнерусских городов. – М., 1983
5. Худаш М., Демчук М. Походження українських карпатських і прикарпатських назв населених пунктів. – К., 1991.
6. Nicckula F. Polskie nazwy miejscowe z suf. -*ь. – Wrocław, 1972

Ярослав Редька (Чернівці)

ХРОНОЛОГІЗАЦІЯ ТА ЛОКАЛІЗАЦІЯ ЯК СИСТЕМНІ ЯВИЩА В РЕГІОНАЛЬНІЙ ОЙКОНІМІЇ

On the basis of the analysis of the historical, geographical, and topographical material that includes the territory of the former ancient Galician and Lviv Lands of Ruthenian (early Ukrainian) principalities, the author of article dwells on the importance of geographical, statistical, sociological, analytical and interpretative methods to date and localize systemic phenomena in regional oikonymy

1. Виходячи з інтегродисциплінарного розуміння ономастики, і топоніміки зокрема, дослідник цієї групи пропріальної лексики не може не враховувати явищ її системного характеру. Надто ж важливим видається таке наше твердження при підході до аналізу регіональної ойконімії, яка найповнішою мірою демонструє цю системність і — як категорія власних назв, злокалізованих у часі та просторі — “виявляється досить придатною для опису хронології та географії процесів, напрямків змін; до дослідження тих аластивостей, які навіть при наявності полярних тенденцій складають винятковість ономастики” [4:23].

Етимологізація назв поселень, встановлення їхньої первинної історичної локалізації, повномасштабне бачення етнічних процесів заселення певних регіонів, тобто власне чинівістичний їх аналіз, повинні значною мірою опиратися на позамовні чинники називництва. До останніх зараховуємо застосування різноманітних соціолінгвістичних, географічно-стагистичних і аналітично-інтерпретаційних методик, що в кінцевому підсумку сприяє, як стверджує польський ономаст Роберт Мрузек, “використанню результатів цих досліджень [ ] для реконструкції давніх географічно-природничих, поселенських і культурних відносин. Але передусім ономастичні знання полягають у можливості використання ономастичного матеріалу для аналізу й пізнання почасти складних міжсистемних відношень у загальномовному й діалектному розумінні відносно конкретних етнічних територій (включно з пограниччям), а також періодів історичного розвитку” [16:130]

Метою нашої розвідки є спроба показу важливості вищенаведеної аргументації та її застосування для етимологічного аналізу назв населених пунктів колишньої Галичини — точніше, Галицької і Львівської земель Руського воєводства (південної частини т.зв. Русі Червоної, до якої входило ще й Белзьке воєводство) — в складі колишньої Речі Посполитої на основі опису історичного картографічного матеріалу з цих етнічних українських територій.

Вибір об'єкта дослідження зумовлено як хронологічно, так і географічно. Що стосується часового вибору, то тут ми керувалися такими історичними чинниками:

1.1. Галичина є тим історичним регіоном південно-західної України, межі якого, починаючи з часу заснування її центру — м.Галича (1141 р.), досить часто змінювалися. Це значною мірою було пов'язано зі смертю Юрія II (Романовича), останнього з князів Галицько-Волинської держави (утвореної 1199 р.): після цього в 1340 р. за ці території розпочалася боротьба між польським королем Казиміром, Литовським князівством, Угорщиною, татарами й князем Любартом. Галичина в той період була також і полігоном для польських королівських військ у боротьбі проти козаків. Після першого поділу Польщі в 1772 р. Галичина в складі польських Краківського й Сандомирського воєводств була включена до нової австрійської адміністративно-територіальної одиниці — провінції під назвою Королівство Галиція і Льодомерія.

Після розпаду Австро-Угорщини галичани й буковинці в 1918 р. проголосили Західноукраїнську Народну Республіку, об'єднану роком пізніше з УНР в єдину соборну державу.

Не маючи достатніх сил для збереження автономії, ця територія 1923 року була прилучена до Польщі на правах автономії, якої, однак, так і не дістала. Десятилітній період (1929-1939 рр.) ознаменований у Галичині боротьбою населення за своє визволення під проводом ОУН; з 17.09.1939 р. до літа 1941 р. — вона у складі УРСР; з 01.08 1941 р. — входить як Галицький Дистрикт Генеральної Губернії. Відділена від Посяння й Лемківщини лінією Керзона на підставі радянсько-польських угод 1945 і 1951 рр., Галичина була поділена в складі УРСР на чотири області: Львівську, Станіславську, Дрогобицьку й Тернопільську [1:450-451]. У незалежній Українській державі цей історичний регіон компактно включає в себе Івано-Франківську, Львівську й Тернопільську (без швицьких Кременецького, Лаївецького й Шумського районів) області.

Зрозуміло, що згадані історичні перипетії значною мірою вплинули на етнічний склад населення Галичини, а відтак і на територіальну систему називництва, пов'язану з діяльністю іноземних адміністративних апаратів і канцелярій (польських, австрійських, німецьких, російсько-радянських) і домінуванням їхніх офіційних мов.

1.2. Ойконімія історичної Галичини формувалася, починаючи з XIV ст. Відбувався цей процес на тодішніх землях Речі Посполитої і був тісно пов'язаний із запровадженням там адміністративно-територіальним устроєм. Як було вже сказано, означений регіон входив до складу Русі Червоної, яка вміщувала два воєводства. Руське та Белзьке. Як адміністративні одиниці воєводства ділилися ще й на відповідні "землі". Характерно, що свої назви вказані воєводства отримували від назви регіону (області) — дільщини (району): напр., воєводство Подільське (утворене 1520 р.), воєводство Руське (утворене 1434 р.), воєводство Подільське (утворене в п. пол. XV ст.); воєводство Волинське (утворене після Люблінської унії 1569 р.) [15:139].

У складі Русі Червоної Галичина належала до воєводства Руського, поділеного на п'ять земель: Сяноцьку, Перемишльську, Львівську, Галицьку й Холмську, відмежовану від перших чотирьох воєводством Белзьким. Серед означених земель власне Львівська й Галицька повноправно можуть існуватися Галичиною.

2. На початку XX ст. географічні межі Русі Червоної визначив і належним чином картографував польський історик О Яблоновський у своїх фундаментальних географічно-історично-статистичних працях: "Polska XVI wieku pod względem geograficzno-statystycznym - T.VII, część II-ga. Ziemia Ruskie. Ruś Czerwona"[10] та "Atlas historyczny Rzeczypospolitej Polskiej. Epoka przełomu z wieku XVI na XVII Dział II. Ziemia Ruskie Rzeczypospolitej"[2]. На підставі даних, уміщених у них та в праці Костянтина-Яна Гладилевича "Zmiany krajobrazu w ziemi Lwowskiej od połowy XV do początku XX wieku" [7], сучасний польський історик Маврикій Горн уточнив обшар (площу) земель воєводства Руського та його заселення в період 1600-1648 рр. Згідно з його даними, Галицька та Львівська землі займали площу 15433 км² та 12738 км² відповідно (Сяноцька — 4088 км², Перемишльська — 13036 км², Белзька — 9167 км²). У Галицькій землі було 571 сільське

поселення та 75 міських (разом 646), у Львівській — 779 сільських і 71 міське поселення (разом 850). Загалом же на Русі Червоній було 3396 поселень (3173 сільських і 223 міських), з них на землі Сяноцьку (а), Перемишльську (б) й Белзьку (в) — решту території Руського воєводства — відповідно припадало а) 480 (466+14); б) 861 (829+32); в) 559 (528+31) [8:10-11]

Простий підрахунок дозволяє стверджувати, що:

1) з погляду території Галицька і Львівська землі займали об'єм у 28171 км² (51,72%); Сяноцька, Белзька й Перемишльська — 26291 км² (48,27%) при загальній площі Русі Червоної — 54462 км² (100%);

2) з точки зору існуючих на ній поселень, то тут процентне відношення Галицької та Львівської земель до Сяноцької, Перемишльської й Белзької відповідно становить — 44,05% 55,95%.

З цього робимо висновок, що в означений період (коли майже на всіх територіях фактично уже був завершений процес появи нових земель) Галичина, займаючи більшу площу, все ж була суттєво менш заселена від решти трьох земель Руського воєводства Русі Червоної. Поясненням цьому (дючи за М.Горном, який вказує, наприклад, на порівняно пізній початок заселення для Галицької землі з густотою сіл 1:3,5 порівняно з Сяноцькою та на 0,57% більший, ніж середньо у воєводствах Руському й Белзькому) [8: 11]) можуть слугувати часті пљондрування цих земель татарськими ордами (1605-1633 рр.). Це призвело до створення міст оборонного характеру з перевагою у них, однак, сільськогосподарського населення й не сприяло появі сіл. Позитивним підрунтям для виникнення сільських поселень було утворення нових фільварочно-паніципних господарських відносин [8:12]

2.1 Особливу увагу зосередимо на описі опрацьованого нами в архівах Польщі (бібліотечі ім Чарторизьких у Кракові, Краківському Ягеллонському університеті, Краківській Академії Мистецтв) картографічного матеріалу, почерпнутого на основі "Centralnego katalogu Zbiorów Kartograficznych w Polsce. Zeszyt 5. Wieloarkuszowe mapy ziem Polskich 1576-1870.- Część 1" [3].

Ще на початку минулого століття польсько-український мовознавець Й.Галічер зосередив увагу на важливості лігвістичної інформації власних назв на топографічних картах, зокрема, на її зв'язку з антропогеографічною проблемою. Адже можемо погодитись із дослідником, що, наприклад, на кадастрових картах хоча спочатку й не фіксуються назви окремих земельних ділянок, полів, нив, проте вони функціонують у мові місцевого населення тривалий час, стаючи базою для утворення назв поселень, рік, потоків, тобто значітших географічних об'єктів. Такі назви надалі стають своєрідними маркерами, символами людської власності й користування "Вони є проявом глибоко проникаючого зв'язку між самою людиною і проявами її життя" [6:7] Мова ж, якою даються такі назви, нерозривно зживається з землею народу-автохтона, з кожною її п'яддю, кожним куточком і урочищем. Із цього стає зрозумілим, що чим міцнішим стає володіння землею, її угіддями, тим тіснішим виявляється поєднання найдрібніших ділянок землі з власними назвами. Назви людських поселень набувають динамічного характеру, а іменування їхніх дрібніших ділянок є першорядним джерелом для історії поселень. Такого роду назви в своїй більшості мовно й генетично, в першу чергу, пов'язані з іменами власників чи першопоселенців, проте однією з основ називання людських осад виступають також ще й ландшафт і клімат.

2.2 Розв'язання назвотворчих проблем великою мірою матиме безперечний успіх лише за умови аналізу географічних атласів і карт, які б опиралися на історичний матеріал. Власне, цю основоположну істину одними з перших зрозуміли польські історіографи О.Яблоновський і А.Навінський, які на початку минулого століття у видавництві "Zróżła dziejowe" започаткували розділ "Polska XVI wieku pod względem geograficznym i statystycznym" [10], що став, по суті, першою спробою створення історичного атласу польських земель. 24 жовтня 1904 р. О.Яблоновський на звітному засіданні історико-філософського відділу Краківської Академії Мистецтв виголосив доповідь на тему: "Atlas

historyczny Rzeczypospolitej Polskiej. Epoka przełomu z wieku XVI na XVII Dział II. Ziemie Ruskie Rzeczypospolitej”[9], в якій розкрив характер і генезис своєї фундаментальної роботи, де опрацьовані Руські землі означеного в назві часового періоду. Основним підґрунтям для нашої розвідки слугувала опрацьована також нами “Karta dawnej Polski z przyległemi okolicami krajów sąsiednich według powszych materiałów na 1 300 000”[11], видана у Парижі в період 1840-1859 рр. Її автором вважається польський генерал В.Хжановський Це, зрештою, єдина топографічна карта Польщі в межах історичних кордонів, видана поляками під час австрійської окупації. Цікавим є той факт, що сам автор карти — її багаторічний керівник зрікся усіх на неї прав на користь польської бібліотеки в Парижі, і з 1859 р. керівництво картографічними працями проводив уже Ф.Вротновський.

Але тут важливо наголосити на тому промовистому й важливому для топоніміки факті, що автори аналізованої нами “Карти давньої Польщі”, використовуючи інші карти польських земель, видані й опрацьовані австрійськими інженерами, вклали багато праці й зусиль щодо виправлення на власній карті zdeformованих, перскручених і спотворених назв поселень. Заслугою цієї праці загалом є та неоціненна послуга, яку дає нам згадана карта при локалізації давніх ойконімів порівняно з сучасним адміністративно-територіальним устроєм. Вона складається з 48 аркушів і покажчика, в якому читаємо пояснення: “Cała karta składa się z 45-ciu sekcji i 8-miu dodatkow. Wszystko mieści się na 48-miu arkuszach oznaczonych liczbą rzymską” [11].

Отож, О Яблоновський мав для своєї картографічної праці хорошу історико-географічну базу, однак тут він зіткнувся з проблемою її застосування до власне Руських земель Речі Посполитої кінця XVI ст. Трудність полягала в тому, щоби, попри стисле розмежування усіляких політично-адміністративних дільниць, показати, передусім, стал подільшого майнового володіння і при цьому не поминути розмежування поселень родових гнізд місцевого поміщицтва. Вирішено було поділити земельні володіння на категорії, використавши для кожної з них окремий колір, що повною мірою відповідало королівським і духовним володінням, але суперечило великій розмаїтості поміщицької власності й унеможлиблювало застосування для цього величезної гами кольорів (з цією метою були використані підкреслення для назв поміщицьких поселень (напр. Firlejów) і перекреслені рискою кружечки (ø) — для поселень боярських та козацьких слобід і хуторів в українських королівщинах).

Важливо було також вирішити й суто хронологічний момент, адже канвою атласу генерала Хжановського стали поселення, що існували в I пол. XVI ст.; необхідно ж було показати динаміку заселення на межі XVII ст., як і вказати одночасно на різницю в ступені заселення цієї території протягом 300 років, адже кожне з існуючих поселень у XVI — на поч. XVII ст. було би виокремлене за допомогою риси, що перекреслює кружечок (ø). У такому вигляді Атлас був представлений Яблоновським на Третньому з'їзді польських істориків у Кракові у вигляді великої суцільної карти, виконаної вручну. Тоді для виділення волостей було застосовано 6 кольорів (три основних: червоний, блакитний, жовтий та три комбінованих: фіолетовий, зелений і оранжевий). Без будь-яких змін праця була демонстрована роком пізніше на Першому міжнародному конгресі істориків у Римі, після повернення з якого по дорозі до Відня і виступ там із доповіддю у Військово-географічному інституті, автор, врахувавши зауваження Краківської Академії Мистецтв, отримав остаточно схвалення на її видання. У кішчевому варіанті Атлас мав гаму із уже семи кольорів (відповідно до категоріального поділу волостей), а саме: червоний — для позначення королівських володінь, блакитний — для володінь духовних латинського визнання, фіолетовий — грецького, коричневий — для великокнязівських володінь, піщаний — власності менш заможних князів, зелений — найбагатших землевласників, жовтий — володінь панів малої та середньої заможності.

До цього додамо ще деякі використані у легенді умовні знаки:

1) сині й червоні кружечки біля назв населених пунктів позначали, що про їхнє існування поряд з іншими (цямаркованими) було вже відомо на межі XVI-XVII ст.;

2) блакитною рисою підкреслено родові гнізда й маєтки;

3) столиці (центри) воєводств мали підкреслення з трьох червоних ліній; земель і повітів — двох червоних ліній; староств і духовних володінь — з однієї, також червоної лінії; приватні волості позначені одним підкресленням зеленого кольору,

4) границі воєводств, земель, повітів і волостей були зазначені лініями червоного кольору різної товщини в бік їхнього зменшення, залежно від розміру адміністративної одиниці

Атлас налічував 21 карту (4 вступних і 17 власне самого атласу).

І алицька і Львівська землі знайшли своє відображення на картах: другій (південна частина), третій (східна частина) з додатком № 3; четвертій із додатком № 4; п'ятій (південна частина); шостій (південно-західна частина) і Сьомій (західна частина).

І останнє, на чому важливо зупинитися, завершуючи аналіз "Історичного Атласу Польщі" О.Яблоновського, так це те, що ним у загальному категоріальному поділі поміщицьких володінь подані числа, які вказують на роди чи будинки власників, прізвища яких легко знаходимо у вступному реєстрі-переліку; й — навпаки — неважко знайти й володіння певного землевласника на вказаній у переліку карті. За словами автора, "Назви шляхетських гнізд самі вказують, звідки взяли прізвища їх первинних спадкоємців, які через це зрідка виступають у вступному переліку" [9:18]. Хоча ця історико-географічна праця й не позбавлена певних недоліків (які, до речі, усвідомлював й автор, називаючи з-поміж інших такі, як перенесення певних недоглядів з карти генерала Хжановського, хронологічна канва карт, датована I пол. XVI ст.; надто малий масштаб, порівняно з детальними картами австрійського, пруського й російського генеральних штабів кінця XIX ст. [9: 19]), однак вона є першою спробою географічно-історичного опису давніх Руських земель із максимальним урахуванням їхнього заселення. Ця тенденція, розпочавшись у Кракові 1880 року на Першому з'їзді істориків, поклала початок, як зазначає Ірена Гейшторова, ініціативі створення "Історичного Атласу Польщі", і при цьому "картографічний опис заселення, адміністративних меж і поділу володінь вдалося довести у вигляді публікації тільки для Руських земель, на що О. Яблоновський затратив 15 років" [5:688].

До речі, сам автор Атласу, як і інший відомий історик того часу — Ф.Буяк, у цій картографічній праці основним її завданням бачили реконструкцію розмірів володінь і розміщення населених пунктів. Розвиваючи цю думку, згаданий Ф.Буяк так висловився з приводу земель Руських: "Метою Атласу є уявлення поділу землі, яке є досить промовистим і повчальним. Навіть побіжний погляд на нього роз'яснює цілі періоди нашої (польської — Я.Р.) та руської історії, схилиючи до роздумів і насуваючи нові думки" (цит. за [5:689]).

2.3. Власне, "Історичний Атлас Польщі" породив у II половині XIX ст. ряд проблем, пов'язаних із дослідженням адміністративно-територіального устрою Польської держави. До першого поділу Речі Посполитої 1772 року підставою для визначення меж державних і релігійних адміністративних одиниць було встановлення парафіяльної мережі. І в цьому сенсі картографічні джерела досить точно фіксують як костельну організацію, починаючи від парафії і закінчуючи метрополією, так і межі воєводств і дрібніших адміністративних державних одиниць. На таку важливість картографічного матеріалу звернув увагу С.Літак, проаналізувавши Карту адміністративних поділів Польщі перед 1772 роком. На ній, наприклад, так звана Львівська провінція займала південно-східні Руські землі, в яких було 152 костельних парафії, 8 архидияконатів і 57 деканатів, при тому, що Львів вважався столицею багатьох релігійних вишів і обрядів. Детально вивчивши карти Й.Якубовського (1928 р.), В.Семковича (1772 р.), Й.Ріцці-Завоні (1772 р.), К. де Партхесса (1770 р.), дослідник віддає перевагу картам воєводств, доданим до рекругських (призовних) списків, і так званим люстраціям (інспекціям) королівщин [12:84].

У нашому матеріалі для Галицької та Львівської земель цінними виявились карти-додатки до пострацій Руського воєводства 1661-1665 років [M1:500000], опрацьовані В.Левандовською [13], [14]. Тут чітко подані межі воєводств, земель; детально позначені населені пункти різної величини й форми власності, запусілі оселі, двори, фільварки.

3. На наше глибоке переконання, аналіз топографічного історично-географічного матеріалу, яким виявились базові історіографічні картографічні праці О.Яблоновського, В.Хжановського, С.Літака, дозволяє зробити важливий висновок про неопцінену послугу подібних праць для ономастів при підході до дослідження регіональної ойконімії та виявлення в ній системних відношень.

Література

1. Мала енциклопедія етнодержавознавства.- К.: Вид-во "ГЕНЕЗА", 1996 - 942с.
2. Atlas historyczny Rzeczypospolitej Polskiej. Epoka przełomu z wieku XVI na XVII. Dział II: Ziemia Ruskie Rzeczypospolitej / Dział opracowany przez Aleksandra Jabłonowskiego.-¹ Warszawa-Wiedeń, 1889-1904
3. Centralny katalog Zbiorów Kartograficznych w Polsce Zeszyt 5 Wieloarkuszowe mapy ziem Polskich 1576-1870.- Część 1. Tekst / Red. i oprac. T.Packo, W. Jrzebiński.- Wrocław, Warszawa, Kraków etc., 1983.- 109s.
4. Cyniak E., Gała S. Onomastyka jako dyscyplina naukowa i przedmiot dydaktyki // Onomastyka w dydaktyce szkolnej i społecznej. Materiały z VI Konferencji Onomastycznej.- Szczecin, 1988.- S. 21-27.
5. Gieysztorowa I. O właściwą drogę Atlasu Historycznego Polski // Kwartalnik historii kultury materialnej.- Warszawa, 1966.- R.XIV, nr 4.- S. 687-694.
6. Haliczner J. Metody i zagadnienia imiennictwa miejscowego // Czasopismo geograficzne / Red. E.Romer.- 1934.- T. XII, z.1 - Lwów... Warszawa: Skład Główny.- S. 1-18.
7. Hładyłowicz K.-J. Zmiany krajobrazu w ziemi Lwowskiej od połowy XV do początku XX wieku // Studia z Historii Społecznej i Gospodarczej poświęcone prof. Franciszkowi Bujakowi.- Lwów, 1931.- S. 101-132.
8. Hom M. Walka chłopów czerwonoruskich y wyzyskieniu feudalnym w latach 1600-1648. Część I. Zbiegostwo i zbójnictwo Karpackie.- Opole, 1974.- 96s.
9. Jabłonowski A. Atlas historyczny Rzeczypospolitej Polskiej. Epoka przełomu z wieku XVI na XVII. Dział II: Ziemia Ruskie Rzeczypospolitej. Sprawozdanie z czynności i posiedzeń Polskiej Akademii Umiejętności.- 1904 - T.I.- S. 14-20.
10. Jabłonowski A. Polska XVI wieku pod względem geograficzno-statystycznym - T.VII. część II-ga. Ziemia Ruskie. Ruś Czerwona // Źródła dziejowe.- T.XVIII, część II-ga.- Warszawa Skład Główny u Gebethnera i Wollfa, 1903.- 491s. + spis miejscowości (33s.).
11. Karta dawnej Polski z przyległemi okolicami krajów sąsiednich według nowszych materiałów na 1:300 000 / Wojciech Chrzanowski (kier.), Józef Kowalski, Feliks Wrotnowski (kier.). - Raryż, 1840-1859.
12. Litak S. Mapa podziałów administracyjnych Polski ok. 1772 r. (przed pierwszym rozbiorem) // Biuletyn Lubelskiego Towarzystwa Naukowego. Humanistyka.- 1979.- Vol 21, nr1.- Warszawa: PWN.- S. 81-85.
13. Lustracja województwa Ruskiego 1661-1665. Część II. Ziemia Lwowska / Wydali Emilia i Kazimierz Arłamowscy.- Wrocław etc., 1974.- 216s.+ mapa.
14. Lustracja województwa Ruskiego 1661-1665 Część III Ziemia Halicka i Hełmska / Wydali Emilia i Kazimierz Arłamowscy i Wanda Kaput - Wrocław etc., 1976.- 303s. + 2 mapy.
15. Łesiów M. Nowe nazwy województw w III Rzeczypospolitej // Kontakty językowe polszczyzny na pograniczu wschodnim. (Prace ofiarowane profesorowi Januszowi Riegerowi) / Pod. red. Ewy Wolnicz-Pawłowskiej i Wandy Szulowskiej.- Warszawa: Wydawnictwo Naukowe "Semper", 2000.- S. 137-145.

Марія Романюк (Ужгород)

ЗАКАРПАТОУКРАЇНСЬКА УРБОНІМІЯ У ВРИЗМІ СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ КІН.ХХ СТ.

The processes of transformation in the field of proper names of streets and squares in the localities of Transcarpathian province of Ukraine, caused by the social and political changes in the very end of the 20th century. Besides, the author shows the specific Transcarpathian features of the investigated process.

Зміни у сфері закарпатоукраїнської урбонімії кін. ХХ ст. були породжені так званою деполітизацією суспільних інституцій, що на теренах Закарпатської області стала помітна після провалу серпневого путчу 1991 р та проголошення незалежності України. На жаль, в незалежній Україні не було ухвалено загальнодержавних стандартів деполітизації, чи дерадянізації урбонімії, які чітко окреслювали б поняття урбоніма-радянства та подавали основні принципи перейменування. Такі документи, наприклад, були розроблені, як засвідчує П.Ондалаш, урядом першої Чехословацької Республіки уже через півроку після її виникнення: в 1919 р. Чехословацька інструкція N3285 від 29.06 1919 р. чітко говорить "Усі назви вулиць, площ, парків, громадських та приватних підприємств, присвоєні на честь членів колишньої імператорської родини Габсбургів, імператорських родин ворожих країн та на честь усіх тих, хто виявив вороже ставлення до народу Чехословаччини, заборонені. Забороненими є і власні назви, присвоєні на честь подій, що принижують гідність народу Чехословаччини". Аналогічні норми містить і Чехословацький закон N266 від 14.04 1920 р [4 281-282]

Якщо порівняти сучасну урбонімію міст Закарпаття, то побачимо, що у кожному з них було вироблено власні критерії щодо кваліфікації урбонімів-радянствів. Так, комісії по перейменуванню вулиць і площ Закарпаття практично у всіх районних центрах області до числа урбонімів-радянствів зарахували власні назви, присвоєні на честь творців марксизму-ленінізму. Усі вулиці та площі ім.*В.І Леніна*, ім.*К Маркса*, ім.*Ф.Енгельса*, а також вулиці чи площі *Радянські* були перейменовані на *пл Народну*, вул ім *М Грушевського*, ім.*Б.Егана* (м Ужгород), вул.ім.*О Духновича*, ім.*І.Зрині* (м Мукачєво), вул.*Незалежності* (м.Міжгір'я), ім.*О Духновича*, вул.*Головну*, вул.ім *Митрака* (м Свалява), вул ім *М.Аркаса*, вул ім *П Могили* (м.Хуст), вул *Незалежності* (м.Тячєво) та ін.

Однак стосовно інших символів радянського минулого, увіковічених у назвах вулиць та площ міст Закарпаття, дії місцевих органів самоврядування не були однаковими. Так, у м.Хусті до числа урбонімів-радянствів цілком обґрунтовано зарахували власні назви вулиць та площ, присвоєні на честь діячів Комуністичної партії Чехословаччини міжвоєнного періоду: вул. ім *Сидоряка*, ім *Сокача*, ім *Локоти*, ім.*Терека*. Тому-то в Хусті вул ім *Терека* перейменовано на вул.ім *В.Петенька*, вул.ім.*Локоти* - на вул.ім *Є' Коновальця*, вул. ім.*Сидоряка* - на вул.ім.*І.Грєбаря*. Проте в містах Ужгороді, Мукачєві, Виноградіві урбоніми ім *Сидоряка*, ім.*Терека*, ім *Локоти* комісії по перейменуванню вулиць не кваліфікували як власні назви-радянства, що підлягають перейменуванню, а тому вони функціонують і нині.

З-поміж районних центрів Закарпаття найрадикальніших змін зазнала урбонімна система міста Хуста. Судячи з результатів роботи комісії з перейменування вулиць та площ м.Хуста, можемо стверджувати, що у цьому місті вдалося не лише дерадянізувати, але й